

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-858/2017. számú ügyben**

Előadó: dr. Szecskó-Tóth Zsuzsa

Az eljárás megindítása

Panaszos 2016 májusában a miskolci Nagykökötő utca ivóvízellátásával kapcsolatban kérte segítségemet. Beadványában előadta, hogy ingatlana 1998. óta belterület részét képezi, az ivóvizet pedig egy saját fúrt kút biztosítja. A kútból gyakran elfogy a víz, így a folyamatos vízellátás érdekében többször volt szükség után fúrásra, a kút berendezéseinek cseréjére. Előadta azt is, hogy több évnyi levelezés után sem tudták elérni a környékbeli lakosok, hogy a Nagykökötő utca belterületi szakaszán végig ki legyen építve az ivóvízvezeték hálózat. Beadványozó legutoljára 2016 áprilisában azt a tájékoztatást kapta a Polgármesteri Hivatal Vagyonfelügyeleti Osztályától, hogy a kiépítésre nem szerepel előirányzat a 2016-os költségvetésben, így nincs lehetőség a probléma orvoslására. A panasz alapján felmerült a jogállamiság elvéből következő jogbiztonság követelményének és a testi és lelki egészséghez való alapjog sérelmének, illetve közvetlen veszélyének a gyanúja, ezért vizsgálatot indítottam. Ennek során az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.) 21. § (1) a) pontja alapján tájékoztatást kértem Miskolc Megyei Jogú Város jegyzőjétől.

A kapott tájékoztatás alapján megállapítható, hogy jelen ügy körülményei igen hasonlóak a 2013 decemberében kiadott AJB-1314-12/2013. számú jelentésben vizsgált üggyhöz¹, így a vonatkozó jogszabályhelyek értelmezésével kapcsolatban – tekintettel arra, hogy azok szövegezése a jelentés kiadása óta nem változott – mellőztem megkeresések kiküldését, a korábbi üggyhöz adott minisztériumi válaszokat most is irányadónak tekintem.

Érintett alapvető jogok

- *a jogállamiság elvéből következő jogbiztonság követelménye* [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés „Magyarország független, demokratikus jogállam.”]
- *a testi és lelki egészséghez való jog* [Alaptörvény XX. cikk „(1) Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez. (2) Az (1) bekezdés szerinti jog érvényesülését Magyarország genetikailag módosított élőlényektől mentes mezőgazdasággal, az egészséges élelmiszerekhez és az ivóvízhez való hozzáférés biztosításával, a munkavédelem és az egészségügyi ellátás megszervezésével, a sportolás és a rendszeres testedzés támogatásával, valamint a környezet védelmének biztosításával segíti elő.”]

Alkalmazott jogszabályok

- Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.)
- a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (Vgtv.)
- a víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény (Vksztv.)
- a víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 58/2013. (II. 27.) Korm. rendelet (Vksztv. vhr.)

¹A Kápolnásnyéken belterületi, de közművel nem ellátott ingatlanon élő panaszos azt sérelmezte, hogy az önkormányzat és a kormányhivatal nem teszi meg a szükséges intézkedéseket az ivóvíz biztosítása érdekében. Arról tájékoztatott, hogy az önkormányzat közkifolyó létesítését tervezi, de annak távolsága akár az 500 métert is elérheti a lakóházaktól. Eddig egy magánvezetékéről ellátott csapot használhattak szivességi használóként az érintett lakosok, de ez a lehetőségük tavaly nyáron megszűnt. A jegyző levelében beszámolt többek között arról is, hogy az önkormányzat 2013. évi költségvetése 32.000.000,- Ft-os működési hiányt tartalmaz, így az érintett településrésze önkormányzati beruházásból megvalósuló ivóvíz ellátás nincs tervben, az ivóvízvételi helyet biztosító közkifolyó létesítése is a 2014. évi költségvetés függvényében valósítható meg. A vizsgálatot lezáró jelentésben felkértem Kápolnásnyék Község Önkormányzatát, hogy – költségvetési helyzetét figyelembe véve – vizsgálja meg, az ivóvízhez való hozzáférés biztosításának melyik formájáról tud gondoskodni a jogszabályok által meghatározott módon, és tegye meg az ehhez szükséges intézkedéseket. Az ügy fejleményeinek utóvizsgálata jelenleg még AJB-332/2016. számon folyamatban van.

A megállapított tényállás

A beadvánnyal elsősorban érintett ingatlant 1997-ben belterületbe vonták², jelenleg hétvégi üdülőházas zónába tartozik.³ AJB-4322-2/2016. számú megkeresésemre⁴ válaszul a jegyző JK.314660-2/2016. számú levelében arról tájékoztatót, hogy a kérdéses utca részben közművesített és az önkormányzat 2017. évben tervezi az ivóvízvezeték-hálózat bővítését. Építhetőségi engedély kiadásának megtagadására pedig nem került sor azon ok miatt, hogy az ingatlan nem csatlakozik ivóvízvezeték-hálózathoz⁵. Ezt követően a tájékoztatás pontosítását kértem, és a jegyző JK. 314660-4/2016. számú levelében előadta, hogy a beadványozó ingatlanától mérve 1,5 km távolságra található üzemelő közkifolyó. A tervezett közmű-fejlesztés pedig a MIVÍZ Kft. által az önkormányzathoz jóváhagyásra benyújtott Gördülő Fejlesztési Tervben (2015-2031) szerepel, mint rövid távú beruházás. A megvalósításhoz természetesen szükséges, hogy az önkormányzat a 2017-es költségvetésében arra forrást biztosítson. A tájékoztatás kitért arra is, hogy a költségvetés tervezése még nem kezdődött meg, annak elfogadása 2017 márciusára várható. A 2013-ban elkészített „Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának integrált településfejlesztési stratégiája – Helyzetfeltárás” című dokumentáció 2.16.1. pontja szerint a vezetékes ivóvízzel ellátott lakások aránya 98%. A 2012. évi adatok szerint a város 76 091 db lakásából 74 460 db, valamint 3 961 db közület, továbbá 2 148 db üdülőegység csatlakozik a közműves ivóvízellátó hálózatra.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

Az ombudsmani feladat- és hatáskört, valamint az ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságokat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint – többek között – közszolgáltatást végző szerv tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszásság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Ajbt. 18. § (2) bekezdése szerint *közszolgáltatást végző szerv* – függetlenül attól, hogy milyen szervezeti formában működik – az állami vagy önkormányzati feladatot ellátó, illetve e feladat ellátásában közreműködő szerv, a közüzemi szolgáltató, az egyetemes szolgáltató, az állami vagy európai uniós támogatás nyújtásában vagy közvetítésében közreműködő szervezet, a jogszabályban közszolgáltatásként megjelölt tevékenységet végző szervezet, valamint a jogszabályban előírt, kötelezően igénybeveendő szolgáltatást nyújtó szervezet. A közszolgáltatást végző szerv kizárólag e tevékenységével összefüggésben vizsgálható. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdés l) pontja és a 18. § (2) bekezdésének b) pontja alapján az alapvető jogok biztosá által vizsgálható hatóságnak, ezen belül közszolgáltatást végző szervnek minősül – függetlenül attól, hogy milyen szervezeti formában működik – a jogszabályban közszolgáltatásként megjelölt tevékenységet végző szervezet. A Vgtv. 4. § (2) a) pontja szerint: „(2) A települési önkormányzat – a vizsgálódási tevékenységek, mint közfeladatok (közszolgáltatások) körében – köteles gondoskodni a település nem közműves ivóvízellátásáról;”. Mindezek alapján megállapítottuk, hogy a települési önkormányzatok az ombudsman által vizsgálható közszolgáltatást ellátó (annak megszervezésében felelős) szervnek minősülnek.

² Miskolc Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal VB:83.593-4/2002. számú levele

³ Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának a többször módosított 21/2004. (VII.6.) sz. rendelete Miskolc Megyei Jogú Város Építési Szabályzatáról

⁴ A feltett kérdések az alábbiak voltak: A beadvánnyal érintett utcában élők ivóvízellátása milyen formában valósul meg? Amennyiben nem megoldott a közműves ivóvízellátás, tervezik-e annak megvalósítását? Előfordult-e, hogy az utcát érintő építési engedély kiadása iránti kérelem elutasításra került amiatt, hogy nem lenne megoldott az ivóvízellátás?

⁵ Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet 46. § (1) bekezdése úgy szól, hogy ha az építmény rendeltetésszerű használatához ivóvíz szükséges és nincs közműves vízszolgáltatás, az ivóvízellátás szempontjából figyelembe vehető az is, ha a telken ivóvíz minőségű vizet szolgáltató kút van vagy a telektől gyalogúton mérve legfeljebb 150 m-es távolságon belül, egyéb módon biztosított.

II. A vizsgált alapjogok tekintetében

Az alapvető jogok biztosja egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget az Alaptörvényben kapott mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjogkorlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi tesztek.

Magyarország Alaptörvénye és az Ajbt. hatályba lépésével az alapvető jogok biztosaként is követni kívánom a fenti gyakorlatot, így míg az Alkotmánybíróság eltérő álláspontokat nem fogalmaz meg, eljárásom során irányadónak tekintem a testület eddigi megállapításait. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy *„az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”*.

Az Alkotmánybíróság a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában kiemelte, hogy a vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi érveléssel mondta ki azt, hogy *„az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.”*

Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint *Magyarország független demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság a 9/1992. (I. 30.) AB határozatában rámutatott, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. Az Alkotmánybíróság szerint a jogbiztonság az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. A jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az állami és önkormányzati döntések jogszabályoknak való megfelelését is. Ezért alapvetőek a jogbiztonság szempontjából az eljárási garanciák. Csak formalizált eljárás szabályainak követésével keletkezhet érvényes jogszabály, csak az eljárási normák betartásával működnek alkotmányosan a jogintézmények. Az Alkotmánybíróság döntéseiben felhívta a figyelmet, hogy a jogállamiságnak számos összetevője van, a jogállamiság elvéből folyó egyik legfontosabb alapkövetelmény ugyanakkor éppen a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. Az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdése alapján *mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez*, továbbá a (2) bekezdés rögzíti, hogy ezt a jogot Magyarország – többek között – az ivóvízhez való hozzáférés és a környezet védelmének biztosításával segíti elő. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az egészséghez való jog az Alaptörvény rendelkezései alapján is az emberi méltóság sérthetetlenségéből vezetendő le, ezért korábbi értelmezését fenntarthatónak nyilvánította. Megállapította továbbá, hogy *„az egészséghez való alanyi jog az egyén testi és lelki integritását védi, s mint ilyen az ember egészségének megőrzésére szolgál.”* Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdését az egészséghez való jog alanyi oldalának, míg a (2) bekezdését az objektív, intézményvédelmi oldalának tekinti.⁶ Az egészséges ivóvízhez való jog biztosítása azt jelenti, hogy a vízkészletet, mint véges természeti erőforrást, horizontális védelemben kell részesíteni, és az állampolgárokhoz megfelelő minőségű és

⁶ 3132/2013. (VII. 2.) AB határozat

mennyiségű ivóvizet kell eljuttatni az állam vagy a helyi önkormányzatok útján. Az eljuttatás formája lehet a víziközmű szolgáltatás, de ahol erre nincs mód, a települési önkormányzat köteles gondoskodni a nem közműves ivóvízellátásról.

III. Az ügy érdemében

A 213/2005. (X. 5.) Korm. rendelettel kihirdetett, a határokat átlépő vízfolyások és nemzetközi tavak védelmére és használatára vonatkozó, Helsinkiben, 1992. március 17-én aláírt egyezményhez kapcsolódó Víz és Egészség Jegyzőkönyv (a továbbiakban: Víz és Egészség Jegyzőkönyv) 5. cikke szerint „a jelen Jegyzőkönyv végrehajtása terén tett intézkedések során a Részes Feleknek elsősorban a következő elveket és megközelítéseket kell követniük: 1) Biztosítani kell az egyenlő mértékű hozzájutást a vízhez, mind mennyiségben, mind minőségben a népesség minden egyes tagja számára, de különösen azok számára, akik hátrányos helyzetben vannak vagy társadalmilag kirekesztettek;”. A 6. cikk 1. a) pontja pedig célként fogalmazza meg az ivóvízhez való hozzájutást mindenki számára.

Az ENSZ Közgyűlése a 2010. július 28-án 64/292. számú határozatában⁷ alapvető emberi jogként ismerte el a tiszta vízhez és a megfelelő szennyvízelhelyezéshez jutás jogát. A határozat felszólítja a világ országait illetve a nemzetközi szervezeteket, hogy szükséges erőforrások biztosításával és technológia átadásával segítsék – elsősorban a fejlődő országokat – azon cél megvalósításában, hogy mindenki számára biztosítható legyen a biztonságos, tiszta, elérhető és megfizethető ivóvíz és a megfelelő szennyvíz-elhelyezés. Az Európai Parlament állásfoglalásában – az ENSZ közgyűlés előbb hivatkozott határozatával összhangban – aktív szerepvállalásra hívta fel a tagállamokat az ivóvízhez és az alapvető higiéniai feltételekhez való hozzáférés, mint alapvető emberi jog biztosítása érdekében.⁸

Magyarország középtávú átfogó környezetügyi stratégiai dokumentuma a Nemzeti Környezetvédelmi Program. A 2009-2014 évek közötti időszakra vonatkozóan⁹ (NKP III) az 5.4.5.1. pontban megállapította, hogy a lakosság ivóvízzel való ellátása a legfontosabb közszolgáltatások egyike, amely nélkülözhetetlen emberi szükségletet és társadalmi-kegészségügyi igényt elégít ki. A lakosság egészséges ivóvízzel való ellátása az önkormányzatok kötelező feladata. Hazánk települései rendelkeznek közműves ivóvízellátással (2007-ben 3151 településen működött a szolgáltatás, a kiépített ivóvízhálózat hossza 65,3 ezer km). A lakások több mint 94%-a csatlakozik a vezetékhálózatra, a lakosság további 4-5%-a 150 m-en belül elérhető közközfolyón keresztül vételezhet hálózati vizet. Az ellátási hiányosságok a lakosság 1-2%-át érintik, főként azokat, akik a különálló belterületi településrészeken vagy a települések külterületi részén laktak. Az elmúlt években a hangsúly a szolgáltatott ivóvíz minőségével, az ellátás biztonságával kapcsolatos kérdésekre helyeződött. A 2015–2020 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Program¹⁰ (NKP IV) 5.1.3. pontja szerint - hasonlóan az NKP III-hoz - további fejlesztésre elsősorban vízbiztonsági-vízminőségi téren van szükség, mindamelllett, hogy figyelmet kell fordítani az ellátási hiányok felszámolására is. Az ellátási hiányok felszámolását költség-hatékony módon, folyamatos közegészségügyi és vízügyi szakmai kontroll megvalósításával kell végrehajtani. Az ellátás biztonságának elve mind a megfelelő mennyiségű, mind a megfelelő minőségű ivóvízhez való hozzáférés biztosítását jelenti mindenki számára, amely jelenleg nem minden településen valósul meg.

A Víz és Egészség Jegyzőkönyv célkitűzése az volt, hogy 2010-re a lakosság 80%-a, 2015-re 96%-a jusson egészséges ivóvízhez a főbb kémiai paraméterek tekintetében. A hazai jogszabályok az alábbiak szerint határozzák meg az önkormányzat vagy az állam egészséges ivóvízzel való ellátási kötelezettségét. A Mőtv. 10. § (1) bekezdése szerint a helyi önkormányzat ellátja a törvényben meghatározott kötelező és az általa önként vállalt feladat- és hatásköröket.

⁷ http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/64/292

⁸ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TEXT/PDF/?uri=CELEX:52012IP0273&qid=1429685834461&from=HU> Az Európai Parlament 2012. július 3-i állásfoglalása a „vízgazdálkodással kapcsolatos uniós jogszabályok végrehajtásáról az európai vízgazdálkodással kapcsolatos kihívások szükséges átfogó megközelítésének kidolgozását megelőzően” c. dokumentum 54.pont.

⁹ 96/2009. (XII. 9.) OGY határozat

¹⁰ 27/2015. (VI. 17.) OGY határozat

A 13. § (1) bekezdésének 21. pontja szerint a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladat a víziközmű-szolgáltatás, amennyiben a víziközmű-szolgáltatásról szóló törvény rendelkezései szerint a helyi önkormányzat ellátásért felelősnek minősül. A Vksztv. tartalmazza a részletszabályokat az ellátási felelősséggel kapcsolatban. Az 1. § c) pontja határozza meg az ellátási felelősség elvét: e törvényben meghatározottak szerint az állam vagy a települési önkormányzat (a továbbiakban együtt: ellátásért felelős) kötelessége és joga gondoskodni a közműves ivóvízellátással és a közműves szennyvízelvezetéssel és -tisztítással kapcsolatos víziközmű-szolgáltatási feladatok elvégzéséről. Az 5/F. § (4) bekezdése szerint az (1)-(3) bekezdésben meghatározott feladatokat a közigazgatási területén lévő felhasználási helyekre és az azokat közvetlenül ellátó víziközműre nézve az (5) bekezdésben foglalt eltéréssel a települési önkormányzat, a fővárosban a fővárosi önkormányzat (a továbbiakban együttesen: települési önkormányzat) látja el¹¹. A 2. § 20. pontja szerint a „víziközmű” olyan közcélú vízellátási rendszer, amely a) település vagy települések közműves ivóvízellátását, ezen belül az ivóvíztermelést, az ehhez kapcsolódó ivóvízbázis-védelmet, az ivóvízkezelést, -tárolást, -szállítást és -elosztást, felhasználási helyekre történő eljuttatást, mindezekhez kapcsolódóan a tűzvíz biztosítását szolgálja. A Vgtv. 4. § (2) a) pontja úgy szól, hogy a települési önkormányzat – a vízgazdálkodási tevékenységek, mint közfeladatok (közszolgáltatások) körében – köteles gondoskodni a település nem közműves ivóvízellátásáról.

Az AJB-1314/2013. jelentésben megfogalmazottakat fenntartva, álláspontom szerint a fenti jogszabályok együttes értelmezéséből levonható az a következtetés, hogy azokban az esetekben, amikor a víziközmű-szolgáltatásról szóló törvény alapján az önkormányzatot vagy az államot terheli az ellátási felelősség, akkor azokon a településeken – annak bel- és külterületén egyaránt – víziközmű-szolgáltatással kötelesek gondoskodni az egészséges ivóvíz ellátásról, amennyiben az rendelkezésre áll. Az ivóvízzel való ellátási kötelezettség módját befolyásolja, hogy a vízellátási rendszer víziközműnek minősíthető-e. Amennyiben a vízellátási rendszer nem minősül víziközműnek, vagy a területen nincs kiépült víziközmű, a Vgtv. alapján a települési önkormányzat nem közműves ivóvíz ellátás formájában köteles biztosítani az ivóvizet. A fenti jogértelmezéssel egyetértett a tárgykörrel érintett Belügyminisztérium¹², Nemzeti Fejlesztési Minisztérium¹³ és az akkori Vidékfejlesztési Minisztérium is.

¹¹ Az ellátásért felelős jogai és kötelezettségei: Vksztv. 5/F. § (1) Az ellátásért felelős közfeladatként megteremti a víziközmű-szolgáltatás infrastrukturális előfeltételeit és az ellátási területen gondoskodik arról, hogy a felhasználók a víziközmű-szolgáltatást az igényelt mennyiségben, minőségben és szolgáltatási színvonalon igénybe vehessék. (2) Az infrastrukturális előfeltételek megteremtése körében az ellátásért felelős különösen a következő tevékenységeket végzi: a) víziközművet létesít és tart fenn, a nem önkormányzati vagy állami tulajdonban álló víziközmű tulajdonjogát megszerzi, b) nyilvántartja a tulajdonában álló víziközműveket, c) víziközmű-fejlesztés útján gondoskodik a víziközmű-szolgáltatás folyamatos, az előírt minőségi paraméterekkel történő biztosításáról, d) végrehajtja a jogszabályokból és a hatósági határozatokból a rá háruló feladatokat. (3) A felhasználók víziközmű-szolgáltatással való ellátása körében az ellátásért felelős: a) kiválasztja a víziközmű üzemeltetését ellátó víziközmű-szolgáltatót, és a víziközmű vagon üzemeltetésére üzemeltetési jogviszonyt létesít, b) a víziközmű-szolgáltató útján gondoskodik a közműves ivóvízgyénekek kielégítéséről, a szennyvíz törzshálózatba bocsátott szennyvizek elvezetéséről, tisztításáról és környezetvédelmi követelmények szerinti elhelyezéséről, c) figyelemmel kíséri a víziközmű-szolgáltató üzemeltetési szerződésből és jogszabályból fakadó víziközmű-üzemeltetési tevékenységét és az e célra rendelt pénzeszközök felhasználását.

¹² A Belügyminisztérium tájékoztató, hogy amikor a Vksztv. alapján az önkormányzatot vagy az államot terheli az ellátási felelősség, a településeken – annak bel- és külterületén egyaránt – víziközmű-szolgáltatással kötelesek gondoskodni az egészséges ivóvíz ellátásról. Az ellátási felelősség elve alapján a víziközmű-szolgáltatással nyújtott ivóvíz szolgáltatási kötelezettséget azonban befolyásolja az is, hogy a vízellátási rendszer víziközműnek minősíthető-e. Amennyiben a vízellátási rendszer nem minősül víziközműnek, vagy a területen nincs kiépült víziközmű, a Vgtv. alapján a települési önkormányzat nem közműves ivóvíz ellátás formájában köteles biztosítani az ivóvizet. Ez történhet közkeletű alkalmazásával, vagy palackozott vízzel. A Vgtv. 1. sz. melléklet 32. pontja szerint lakott területnek minősül nem csak a település belterületi része, de minden olyan külterületi rész is, ahol a nyilvántartott földrészleteket tekintve legalább 50%-ban állandó tartózkodási hely szerint bejelentett lakosság él, és a terület felhasználás, valamint infrastruktúra-hálózat kialakítása a települést érintő jóváhagyott – országos és térségi területrendezési tervekkel összhangban lévő településrendezési eszközöknek – megfelel.

¹³ A NFM szerint a Vksztv. 9. § értelmében az ellátási felelősség a település közigazgatási területén lévő felhasználási helyekre és az azokat közvetlenül ellátó víziközmű-rendszerekre nézve a települési önkormányzatra hárul amennyiben az állam nem rendelkezik a közművagyon legalább 50%-os tulajdonrészével. Ahol nincs a Vksztv. 2. § 20. pontja szerinti közüzemi víziközmű, ott a Vgtv. 4. § (2). a) pont szerint a települési önkormányzat köteles a nem közműves ivóvízellátásról gondoskodni. A víziközmű tevékenység fejlesztése a Vgtv. 4. § (1) alapján az önkormányzat és a Vksztv. 10. § (1) alapján az ellátásért felelős feladata.

A Vksztv. vhr. 1. § 22. pontja szerint közműves ivóvízzel ingatlanon belül ellátott: a víziközmű-szolgáltatásba bekapcsolt ingatlan.

A 22.a pont szerint közműves ivóvízzel ingatlanon kívül ellátott az, akinek lakhelyének legfeljebb 150 méteres körzetén belül közterületen, közkifolyón keresztül közüzemi ivóvízzel ellátott ivóvízvételi hely található.

Az iratok alapján a beadvánnyal érintett ingatlan nem tekinthető közműves ivóvízzel ellátottnak. A nem közműves ivóvíz ellátás többféle módon is megvalósulhat, például palackozott víz kiosztásával. Jelen esetben a hálózaton kívüli ingatlanok tulajdonosai saját módon (kerti fúrt kút) oldják meg a vízellátást. A beadvány alapján azonban a saját kút vízhozama nem egyenletes, előfordult már az is, hogy a kút kiapadt.

Ismert folyamat, hogy a nagyvárosok peremvidékére kiköltözők idővel igényt tartanak ugyanazon lakhatási körülményekre, közművesítettségre, közszolgáltatásokra, amelyek a belső településrészekben adódtak. A kötelezően ellátandó közszolgáltatások megvalósításának módját azonban befolyásolja az adott település gazdasági, pénzügyi helyzete, teherbíró képessége. A külső településrészekben élő lakosok közműves ivóvízellátásra vonatkozó elvárásai, ha mégoly érthetőek is, nem feltétlenül bírnak alapjogi relevanciával.

Figyelembe kell venni azonban, hogy jelen ügyben a Nagykökötő utca egyik része, így a beadvánnyal érintett ingatlan is belterületen helyezkedik el már közel 20 éve, és azt is, hogy Miskolc városa országos viszonylatban is nagy gazdasági potenciállal rendelkező városnak minősül.

A beadványozó és a környéken lakók évek óta kérik az ivóvízvezeték hálózat bővítését, mégis a tényállás és a vonatkozó jogszabályi helyek ellenére az ivóvízzel való ellátást az önkormányzat a mai napig nem biztosítja. A beadványozó számára egyelőre megoldást jelent a saját fúrt kút fenntartása, azonban a már korábban írtak alapján az már egy ideje nem kiszámítható vízhozammal működik.

Tekintettel fentiekre és a belterületi besorolásra nem tűnik túlzó elvárásnak, hogy az érintett ingatlanok közművezetékben juthassanak hozzá az ivóvízhez.

Ugyanakkor megállapítható az is, hogy az önkormányzat felismerte kötelezettségét az ivóvízhez való hozzáférés biztosítása kapcsán, és tervbe vette a hálózat bővítést, ám önmagában a tervezéssel még nem tesz eleget a hatályos jogszabályi előírásoknak. *E tény, és a kötelezettség teljesítésének elmaradása a jogállamiság elvéből következő jogbiztonság követelményével, valamint a testi és lelki egészséghez való joggal, azon belül az ivóvízhez való hozzáférés biztosításával összefüggésben okoz visszásságot.*

Végezetül a Vidékfejlesztési Minisztérium AJB-1314/2013. számú vizsgálatom során adott véleményéből idézve hangsúlyozom, hogy Magyarország minden lakosának Alaptörvényben rögzített joga az egészséges ivóvízhez való hozzáférés, amely jog biztosítását a törvény alapján az ellátásért felelős állam vagy önkormányzat, illetve közüzemi ivóvízellátás hiányában a lakosság számára a helyi önkormányzat köteles biztosítani.

Ez alapján az államon és önkormányzaton kívül további ellátásért felelős nem nevesíthető. Az ellátásért való felelősségét az önkormányzat akkor vállalja egy adott földrajzi helyszínen, amikor állandó vagy ideiglenes jelleggel lakhatási engedélyt ad egy, vagy több személy számára, mivel ekkor mérlegelheti a kötelezettségei teljesíthetőségének feltételeit, és annak költségeit.

Intézkedés

A vizsgálat során feltárt alapvető joggal összefüggő visszásság orvoslása érdekében az Ajb. 32. § (1) bekezdése alapján felkérem Miskolc Megyei Jogú Városának polgármesterét, hogy vizsgálja meg, az önkormányzat az ivóvízhez való hozzáférés biztosításának melyik formájáról tud gondoskodni a jogszabályok által meghatározott módon, és tegye meg az ehhez szükséges intézkedéseket.

Budapest, 2017. január

Székely László sk.